

Огляд стану здійснення правосуддя Закарпатським окружним адміністративним судом в 2023 році

1. Надходження заяв/справ

Протягом 2023 року до Закарпатського окружного адміністративного суду надійшло **11672** адміністративні справи та матеріали, з них:

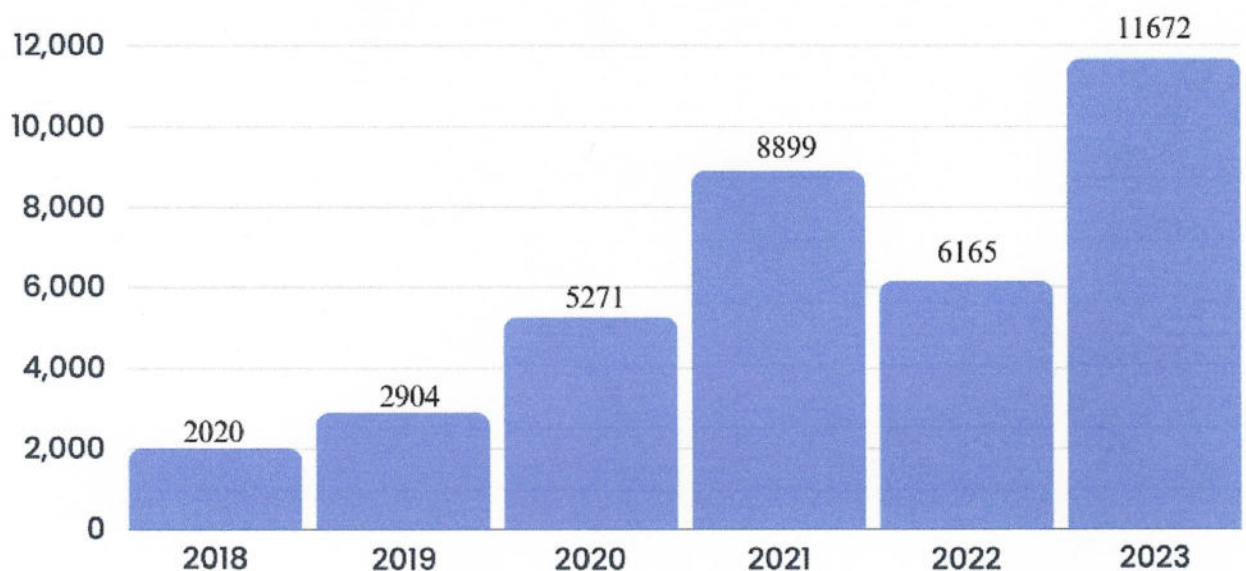
- **11304** позовні заяви,
- **7** заяв за нововиявленими або виключними обставинами,
- **88** заяв про забезпечення позову або доказів,
- **215** заяв у порядку виконання судових рішень,
- **53** адміністративні справи надійшли до суду після скасування рішень та за предметною підсудністю з інших судів,
- **5** заяв про відвід судді (вирішення питання про обґрунтованість заяви про відвід судді).

Беручи до уваги залишок нерозглянутих адміністративних справ та матеріалів на початок звітного періоду (1158 справ та матеріалів), станом на 01.01.2024 року, усього до розгляду підлягало **12830** адміністративних справ (матеріалів адміністративних справ).

11 672 справи та матеріали за рік - це найвищий показник надходження справ до суду за всі роки існування Закарпатського окружного адміністративного суду. Динаміку зростання надходження справ та матеріалів за останні 6 років можна простежити на Гістограмі 1.

Гістограма 1

Динаміка надходження справ та матеріалів до суду протягом 2018-2023 років.

В 2023 році всього до суду надійшло **10749** справ (враховуючи справи з інших судів або після скасування судових рішень).

2. Основні категорії справ, що надійшли до суду:

6469 справ зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян;

1496 справ щодо захисту політичних та громадянських прав;

1032 справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства;

685 справ зі спорів з відносин публічної служби (прийняття, проходження та звільнення з публічної служби);

675 справ з приводу регулюванню містобудівної діяльності та землекористування;

131 справа щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України;

123 справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів;

116 справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики;

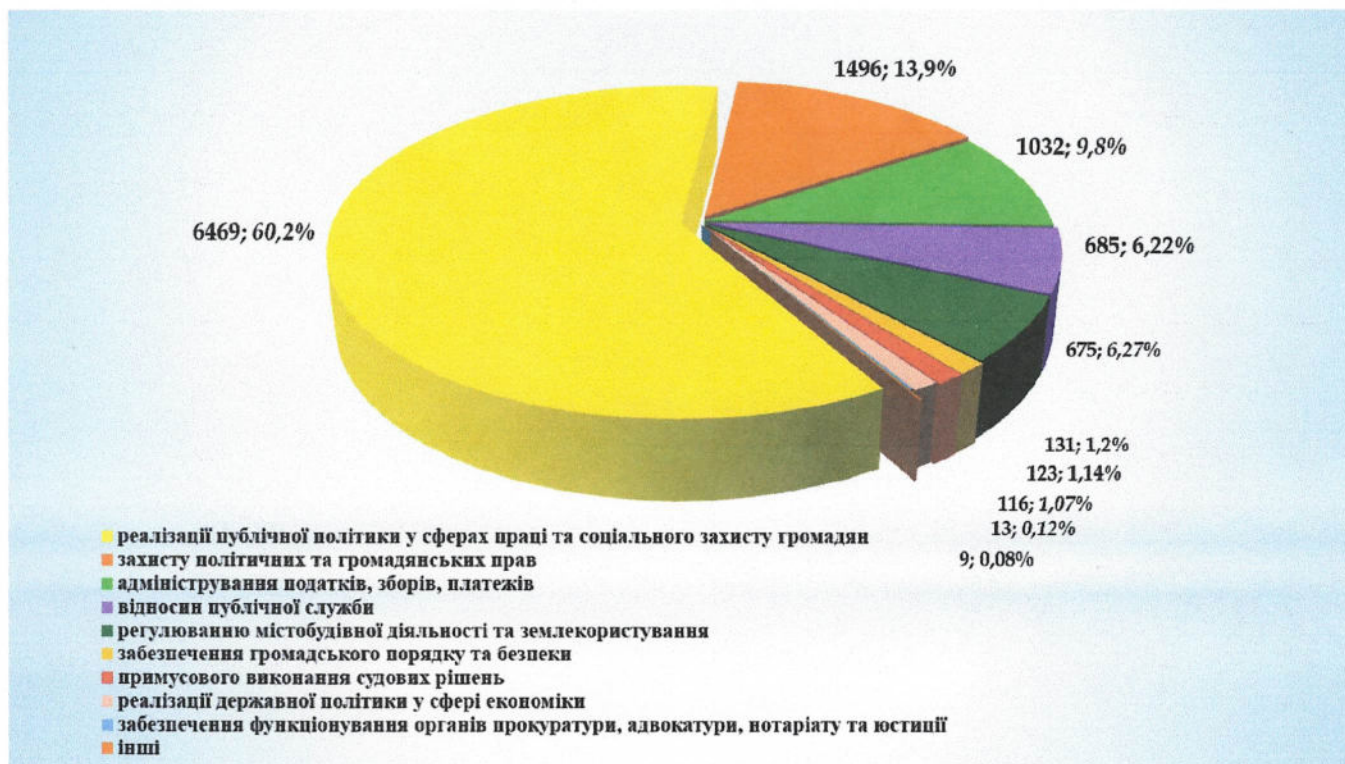
13 справ з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції;

9 справ - інші категорії справ.

Варто відмітити, що в 2023 році суттєво збільшилося надходження справ по категорії «справ зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян» (з 3317 до 6469). Також у зв'язку з введенням в Україні правового режиму воєнного стану з 24.02.2022 року збільшилось надходження справ по категорії «справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України» (з 92 до 131). Вказана динаміка пояснюється надходженням позовних заяв від військовослужбовців та військовозобов'язаних пов'язаних з призовом по мобілізації та звільненням з військової служби.

Показники надходження до Закарпатського окружного адміністративного суду адміністративних справ за категоріями у 2023 році відображено на діаграмі 1

Надходження до Закарпатського окружного адміністративного суду адміністративних справ за категоріями в 2023 році

З діаграми вбачається, що більше половини (60,2%) всіх справ, що надійшли до суду в 2023 році відносяться до категорії – «зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян». Подібна тенденція спостерігалася й в попередні роки. Більшість справ, що надходять до суду стосуються перерахунку пенсій осіб звільнених з публічної служби.

Варто також додати, що можна очікувати збереження подібної тенденції (а можливо й збільшення надходження справ вказаної категорії) й у 2024 році, оскільки, крім того, що кількість позовних заяв від військових пенсіонерів про перерахунок пенсій не зменшується до них додаються й позовні заяви до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки про зобов'язання видати оновлену довідку про склад грошового забезпечення.

3. Розгляд судом позовних заяв

У періоді, що аналізується всього розглянуто **11266** позовних заяв, в тому числі:

- по **10696** заявах відкрито провадження у справі;
- **520** заяв повернуто позивачам;
- по **34** заявам відмовлено у відкритті провадження;
- **1** заяву залишено без розгляду;
- **15** позовних заяв передано до іншого суду.

Примітно, що в 2023 році майже у 95% випадків суд відкривав провадження у справі. Даний показник збільшується майже кожного року. До прикладу, в 2022 році провадження відкривалося в 93,7% випадків, в 2021 році - 93,6%, в 2020 – 92,2%, в 2019 році провадження відкривалося в 86% позовних заяв, а в попередніх роках – ще рідше. Всього лише 4,6% позовних заяв повернуто позивачам, що свідчить про зростання процесуальної дисциплінованості позивачів, а також про зростання рівня володіння електронними сервісами системи Електронний суд. Примітно, що частка позовних заяв поданих через систему Електронний суд зростає з кожним роком. Так, до прикладу, в 2021 році таких позовних заяв було 52 (або 0,6% від загальної кількості), в 2022 році – 259 (або 4,5%), а в 2023 році – 881 позовна заява надійшла через систему Електронного суду, що становить 7,8% від загальної кількості, що надійшли до суду.

4. Розгляд судом адміністративних справ

Протягом 2023 року судьями Закарпатського окружного адміністративного суду всього закінчено провадження у **10279** адміністративних справах, з них:

- із прийняттям рішення по справі – **7768** справ;
у тому числі із задоволенням позову – **7273** справи;
- залишено без розгляду – **2359** справ;
- із закриттям провадження у справі – **147** справ;
- передано в інші суди – **5** справи.

В 2023 році ухвалено **7768** рішень в адміністративних справах, з них **7273** із задоволенням позову (повністю або частково), що становить **93,6%** від загальної кількості ухвалених рішень.

Таблиця 1
Кількість ухвалених рішень Закарпатським окружним адміністративним судом в 2023 році за категоріями

№п/п	Категорія справ	Кількість рішень по категорії	Кількість рішень про задоволення позову	% рішень про задоволення позову
1	Справи щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав	148	114	77
2	Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади	2	0	0
3	Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції	15	7	47
4	Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів	120	88	73
5	Справи, що виникають з відносин публічної служби, зокрема справи	670	539	80
6	Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики	72	34	47

7	Справи з приводу регулюванню містобудівної діяльності та землекористування	74	58	78
8	Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища	1	0	0
9	Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства	807	775	96
10	Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та публічної житлової політики	5743	5611	98
11	Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України	109	43	39
12	Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту	7	4	57
	УСЬОГО	7768	7273	94

5. Середньомісячні показники з навантаження та розгляду справ на одного суддю.

Середній показник навантаження на суддів по надходженню позовних заяв та матеріалів адміністративних справ в 2023 році складає **99** справ на місяць фактично та **88** справ відповідно до штатного розпису та повних одинадцяти місяців роботи судді; показники по навантаженню з розгляду адміністративних справ та матеріалів в суді в 2023 році становлять **94** рішень на місяць фактично та **85** рішень по штату.

Таблиця 2

Динаміка середньомісячних показників надходження справ і матеріалів за 2022-2023 роки

Рік	Середньомісячне надходження справ і матеріалів											
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень
2022	45	62	48	43	41	42	44	46	49	51	52	53
2023	43	59	71	78	88	91	97	102	100	99	99	99
<i>Динаміка (абс.)</i>	-2	-3	+23	+35	+47	+49	+53	+56	+51	+48	+47	+46

В порівнянні з минулим 2022 роком (роком початку повномасштабного вторгнення військ РФ) починаючи з березня 2023 року спостерігаємо суттєве зростання надходження справ та матеріалів до суду. До кінця 2023 року середньомісячне надходження справ та матеріалів збільшилося на 46 справ (в порівнянні з 2022 роком) та становило 99 справ та матеріалів на одного суддю в місяць, що на 86,8% більше ніж в 2022 році. Вказану динаміку можна пояснити не лише зростанням кількості позовних заяв від військових пенсіонерів, а й

зумовленим війною вимушеним переміщенням громадян на територію Закарпатської області.

Таблиця 3

Динаміка середньомісячних показників розгляду справ і матеріалів 2022-2023 роки

Рік	Середньомісячний розгляд справ і матеріалів											
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень
2022	55	83	72	65	62	58	58	58	58	58	59	60
2023	47	61	63	67	75	77	79	86	89	91	94	94
<i>Динаміка (абс.)</i>	-8	-22	-9	+2	+13	+19	+21	+28	+31	+33	+35	+34

На відміну від показників середньомісячного надходження динаміка зростання середньомісячного розгляду справ та матеріалів є більш павною. Як видно з таблиць, протягом всього 2023 року темпи середньомісячного розгляду справ судьями Закарпатського ОАС поступово збільшуються та на кінець року майже вирівнюються з темпами надходження справ (в грудні 2023 року надходження становить **99 справ** та матеріалів на одного суддю, розгляд справ та матеріалів - **94 рішення** на одного суддю). Таким чином, вдалося уникнути надмірного залишку нерозглянутих справ на кінець року (залишок становив - 1672 справи, або 13% від справ, що перебували на розгляді) .

Діаграма 2

Перебувало на розгляді справ та матеріалів в 2022-2023 роках

6. Оперативність розгляду судом адміністративних справ та залишок нерозглянутих справ.

Як зазначалося вище, протягом 2023 року судьями Закарпатського окружного адміністративного суду закінчено провадження у **10279** адміністративних справах, в тому числі **227** з порушенням строків розгляду, або **2,2%** від загальної кількості розглянутих. Вказаний показник значно зменшився в порівнянні із 2022 роком (**8,5%** з порушенням строків) та 2021 роком (**14%** з порушенням строків).

Залишок нерозглянутих адміністративних справ на кінець звітного періоду становить **1672** справи та матеріали або **13%** від загальної кількості справ, що перебували у провадженні. За рахунок збільшення надходження справ у 2023 році, залишок нерозглянутих справ збільшився на 503 справи в порівнянні з 2022 роком, однак у відсотковому відношенні показник нерозглянутих адміністративних справ на кінець звітного періоду зменшився з **14%** (у 2022 році) до **13%** (у 2023 році).

Варто також зазначити, що до **1672** справ, що перебувають в залишку входять **105** справ, провадження у яких зупинено (**6,3%** від загальної кількості нерозглянутих справ).

7. Інформація щодо виданих виконавчих документів

Протягом 2023 року Закарпатський окружний адміністративний суд видав **4164** виконавчих документів, з яких **4152** виконавчих листів та **12** ухвал на загальну суму стягнення – **183 230 898** грн.

Для порівняння – в 2022 році судом було видано дещо більше виконавчих документів – **4568**, але на меншу загальну суму - близько **95** мільйонів гривень. Вказане пояснюється тим, що виконавчі документи видаються через певний час після розгляду справи (набуття рішенням законної сили, надходження заяви від стягувача тощо). Відтак, велика частина виконавчих документів виданих в 2023 році стосуються справ розглянутих в 2022 році, коли розгляд справ був суттєво меншим.

Відомості щодо виданих судом виконавчих документів в порівнянні з попередніми роками відображені на гістограмі 2.

8. Інформація про справи, пов'язані з воєнним станом в Україні.

З початку запровадження воєнного стану в Україні станом на 31 грудня 2023 року до Закарпатського окружного адміністративного суду надійшло **205 позовних заяв**, пов'язаних з порушенням прав військовозобов'язаних, військовослужбовців та рішеннями про відмову у перетині державного кордону.

Із загальної кількості **28 позовних заяв** стосувалися скасування рішень про відмову у перетині кордону, з яких у:

- 14 – відмовлено у задоволенні позову;
- 5 – позов задоволено;
- 3 – повернуто позовні заяви;
- 2 – передано до іншого суду;
- 1 – відмовлено у відкритті;
- 3 – перебувають на розгляді.

177 позовних заяв, що надійшли до суду в 2023 році пов'язані з оголошенням мобілізації в Україні та зверненнями військовозобов'язаних та військовослужбовців за захистом своїх порушених прав. З вказаної кількості:

- 48 – відмовлено у задоволенні позову;
- 41 – позов задоволено;
- 28 – повернуто позовні заяви;
- 14 – залишено без розгляду;
- 8 – закрито провадження по справі;
- 3 – передано в інші суди;
- 1 – відмовлено у відкритті;

- 34 – перебувають на розгляді.

З вказаних справ, пов'язаних з мобілізацією в апеляційному порядку оскаржено **66** рішень та ухвал Закарпатського ОАС, з яких:

- **22** апеляційні скарги залишено без задоволення, а рішення без змін;
- **4** апеляційні скарги повернуто заявнику;
- **2** рішення скасовано з прийняттям нової постанови;
- **1** рішення скасовано з закриттям провадження у справі;
- **1** справу направлено на продовження розгляду;
- **36** перебувають на розгляді у ВААС.

9. Інформація щодо справляння, звільнення від сплати та повернення судового збору.

За даними автоматизованої системи документообігу Закарпатського окружного адміністративного суду до спеціального фонду Державного бюджету України у 2023 році заявники сплатили 9 374 606 гривень судового збору за розгляд справ, заяв, видачу документів, тощо. Ця сума коштів перевищує минулорічні надходження судового збору за аналогічний період майже удвічі (було сплачено 5 586 203 гривні).

Крім цього, у 2023 році заявники були звільнені від сплати судового збору на загальну суму 4 540 760 гривень, що в рази перевищує аналогічний минулорічний показник - 1 250 484 гривень.

Варто також наголосити, що таке зростання суми звільнення від сплати судового збору пов'язане, в першу чергу, із внесенням змін до Закону України «Про судовий збір» (Законом України № 2719-IX від 03.11.2022), яким розширено перелік заявників звільнених від сплати судового збору територіальними органами Державної податкової служби - в частині стягнення сум податкового боргу. Вказані зміни призвели до «недоотримання» в 2023 році Закарпатським ОАС коштів судового збору в розмірі 2 636 396 грн.

10. Інформація щодо перегляду адміністративних справ та матеріалів позовних заяв судом апеляційної інстанції.

Протягом 2023 року всього за ухвалами про витребування направлено до суду апеляційної інстанції **1661** адміністративну справу та матеріали (за даними КП «ДСС»), що становить **14,9%** від загальної кількості розглянутих справ та матеріалів.

Усього протягом 2023 року апеляційною інстанцією переглянуто **1169** рішень суду (за даними звіту Восьмого апеляційного адміністративного суду), з них:

скасовано **318 судових рішень** Закарпатського ОАС (в 2022 році – **263 рішень**), в т.ч.:

- **257** рішень суду;
- **55** ухвал суду;
- **6** додаткових судових рішень;

змінено **26 рішень** суду, (в 2022 році – **21 рішення**) в т.ч.:

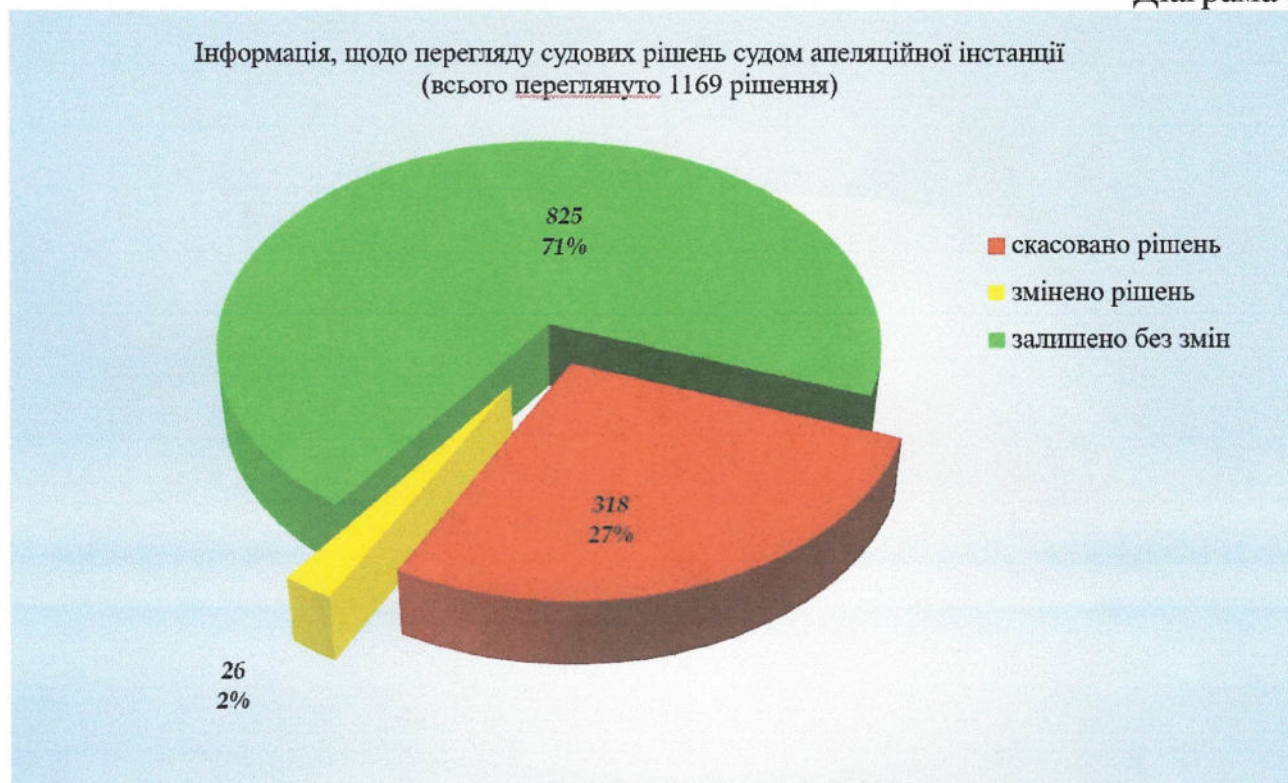
- 21 рішення суду;
- 1 ухвала суду.
- 4 додаткових судових рішень

залишено без змін **825 рішень**.

Варто також додати, що до числа 318 скасованих апеляційною інстанцією судових рішень ЗОАС входять 11 рішень, які в подальшому залишені без змін судом касаційної інстанції (в більшості випадків у справах, що стосуються щорічної разової грошової допомоги до 5-го травня).

Результати перегляду судових рішень Закарпатського окружного адміністративного суду апеляційною інстанцією відображені в діаграмі 3.

Діаграма 3

Таким чином якість роботи Закарпатського окружного адміністративного суду за **2023 рік** становить:

70,6 % від загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку;

96,9 % від загальної кількості розглянутих Закарпатським ОАС.

Дані показники в 2022 році становили:

69,1 % від загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку;

96,0 % від загальної кількості розглянутих Закарпатським ОАС

Показово, що кількість скасованих та змінених рішень збільшилася в порівнянні з 2022 роком (з 284 до 344), проте збільшилася і кількість переглянутих апеляційною інстанцією судових рішень із 933 (у 2022 році) до 1169 (у 2023 році). Відтак, якість здійснення правосуддя у відношенні від

загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку збільшилась на 1,5% з 69,1% до 70,6%, що, однак, є досить насторожуючим показником та перебуває в прямій залежності із зростаючим навантаженням на суддів та дотриманням темпів розгляду справ.

Для уявлення можна розглянути на графіках як змінювались показники якості роботи окружних адміністративних судів Восьмого апеляційного округу в 2022-2023 роках.

Як видно з діаграми найнижчі показники якості в тих окружних адміністративних судах, які розглянули найбільше справ в 2023 році – у Рівненського ОАС (розглянув 36 328 адміністративних справ) та Волинського ОАС (розглянув 32 924 адміністративні справи), що ще раз підтверджує пряму залежність якості розгляду справ від рівня навантаження на суддів.

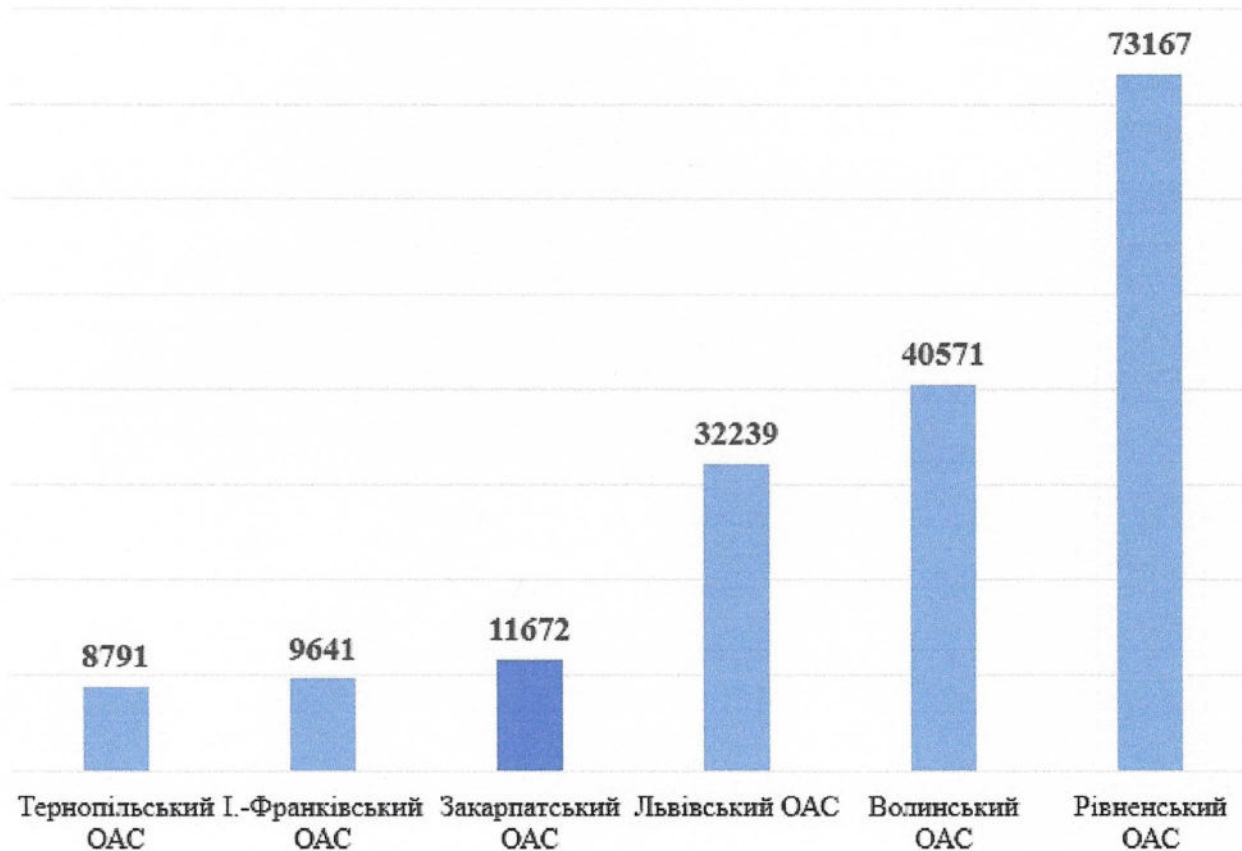
ВИСНОВКИ

Підсумовуючи все вищевикладене, можна дійти наступних висновків.

1) Абсолютно рекордне надходження справ і матеріалів у 2023 році (11672) спричинило незначне зростання залишку нерозглянутих справ, а також вплинуло на якість здійснення правосуддя (кількість скасованих та змінених рішень зросла з 284 до 344). Однак, навіть рекордне надходження справ та матеріалів до Закарпатського окружного адміністративного суду важко порівняти з показниками надходження інших окружних адміністративних судів округу (відображено на гістограмі 3).

Гістограма 3

Надходження справ і матеріалів до окружних адміністративних судів
Восьмого апеляційного округу

2) Позитивною тенденцією звітного періоду стало покращення оперативності розгляду справ (показник розгляду справ з порушенням строків зменшився з 8,5% до 2,2%, що є найменшим показником за роки існування

суду. Всього за 2023 рік судом розглянуто 227 справ з порушенням строків розгляду передбачених КАС.

3) як наслідок динамічного зростання надходження справ – значно випереджає запланований показник рівень надходження коштів судового збору на рахунки спеціального фонду Державного бюджету. Як зазначалося вище - у 2023 році заявники сплатили 9 374 606 гривні судового збору що на 67,8 % більше ніж за 2022 рік.

4) В 2023 році дещо змінився підхід до аналізу причин скасування та зміни судових рішень. Так, зокрема, до відома суддів кожного місяця доводиться інформація про скасовані та змінені судові рішення. На наради та збори суддів готуються інформація про скасовані та змінені рішення окремо по суддям та по категоріям справ. Окрім цього, підготовлено та доведено до відома суддів аналізи причин скасування та зміни судових рішень за 2022 рік та за перше півріччя 2023 року. У вказаних узагальненнях крім виокремлення найбільш поширених помилок при розгляді справ здійснено групування скасованих та змінених рішень по категоріях та по суддях для можливості вчасного реагування на помилки кожного судді окремо.

5) В кінці 2023 року та на початку 2024 року спостерігається тенденція щодо повторного звернення позивачів до державних структур, в яких такі працювали, щодо отримання оновленої довідки про розмір грошового забезпечення відповідно до Закону України від 19.04.1992 №2262-ХІІІ Закону України від 20.12.1991 №2011-ХІІ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», положень Постанови КМУ від 30.08.2017 № 704 із зазначенням відомостей про розміри посадового окладу, окладу за військове звання, визначених шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01 січня 2021 року, на відповідний тарифний коефіцієнт згідно з додатками 1,14 до Постанови КМУ від 30.08.2017 № 704, також про розмір процентної надбавки за вислугу років, про розміри всіх щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавки, доплати, підвищення) в розмірах у відсотках, встановлених для відповідної категорії військовослужбовців за відповідною посадою станом на 01 січня 2021 року.

В разі задоволення таких позовних вимог відбудеться подальше звернення позивачів з позовними заявами до органів пенсійного фонду з вимогою про перерахунок пенсії на підставі оновленої довідки про розмір грошового забезпечення.

Таким чином, задля належного перерахунку пенсії, позивачам потрібно звертатися до суду з двома позовними заявами, що в свою чергу призведе до збільшення надходження позовних заяв у 2024 році.

6) В квітні 2023 року колегією суддів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду було розглянуто справу за поданням судді Закарпатського окружного адміністративного суду Плеханової З.Б. про розгляд справи як зразкової. Справа стосувалася питання визнання протиправними дій територіального управління Служби судової охорони щодо ненарахування і

невиплати працівнику ССО додаткової винагороди, передбаченої постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року №168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану». Подібні позовні заяви дійсно стали типовими не лише в Закарпатській області, а й в цілому по Україні, а рішення ВС в зразковій справі полегшило та скоротило строки розгляду справ за позовними заявами в аналогічних справах.

Загалом, Закарпатський окружний адміністративний суд у цей нелегкий для всіх українців воєнний час продовжує виконувати важливу роль у забезпеченні правосуддя для громадян та захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб. Проте, важливо продовжувати докладати зусиль для покращення якості та доступності правосуддя. Враховуючи покращення оперативності розгляду справ важливо, насамперед, зосередитися на покращенні якості прийнятих рішень та зменшення випадків скасування та зміни судових рішень.

Голова суду

Ярослава КАЛИНИЧ